

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto

tel: 07/373 05 70, fax: 07/373 05 90

www.kmetijskizavod-nm.si

Kraj: NOVO MESTO

Datum: 22.03.2006

IZBERIMO PRIMERNO SADIKO ZA VISOKODEBELNO SADNO DREVO

Najprimernejši čas za sajenje sadnega drevja je pozno jeseni, pa vendar se veliko sadnega drevja posadi spomladi in ravno zaradi tega želimo podati nekaj nasvetov, da nam bo sadovnjak in delo v njem v veselje ter ponos.

Prebujajoča narava vsako pomlad v nas spodbudi ustvarjalnost in željo po aktivnosti na različnih področjih. Verjetno si vsak človek, ki ima zemljišče, želi posaditi vsaj eno drevo. V naši deželi je to ponavadi sadno drevo, le poglejmo našo okolico. Ob nakupu sadik sadnega drevja in sajenju pogosto napravimo napake, katerih pa pozneje z nobenim sadjarskim ukrepom ni moč popraviti.

Najprej velja dobro premisliti kakšno sadno drevo želimo vzgojiti, ali drevo do 3 metrov višine ali pa drevo visoko 5 metrov in več. Za vse tiste, ki želite imeti višje drevo z veliko krošnjo, v nadaljevanju podajamo podrobnejša navodila.

Podlaga

Prav podlaga je tista, ki v največji meri vpliva na rast in bujnost drevesa. Podlaga je v bistvu rastlina, ki jo lahko vzgojimo na različne načine (generativno ali vegetativno) in na katero po določenem času s cepljenjem vstavimo žlahtni del – cepič. S cepljenjem namreč ohranimo lastnosti rastline s katere smo vzeli cepič in sadike poimenujemo po sorti drevesa s katerega smo odrezali cepič.

Sejanec je bujna podlaga, za sadike cepljene na to podlago so glede na rodovitnost tal, sorto in običajno gojitveno obliko primerne sadilne razdalje od 6 - 10 metrov. Ponavadi jo uporabljamo v travniških sadovnjakih, lahko tudi na večjih vrtovih. Začetek rodnosti je ponavadi v šestem ali sedmem letu po sajenju.

MM 106 spada med srednje bujne podlage, primerne sadilne razdalje so v skladu z običajno gojitveno obliko 3 - 5 metrov. Najbolj se uporablja v vrtovih, prve plodove lahko pričakujemo v četrtem letu.

Izbor sort

Sadjarje najpogosteje zanima le, katere sorte bi bile najboljše za sajenje. Na razpolago pa imamo zelo širok izbor sort, zato moramo izbrati najprimernejše glede na lokacijo in namen porabe sadja. Pri izboru sort nas najbolj zanimajo naslednje lastnosti: občutljivost na zimsko in spomladansko pozebo, odpornosti na bolezni, bujnost sorte, začetek vstopa v rodnost, redna rodnost ter kakovost in uporabnost plodov.

V travniških sadovnjakih običajno največ sadimo starejše sorte **jablan**, zato tukaj navajamo najbolj razširjene sorte glede na njihove lastnosti.

Poznamo sorte, ki so **odpornejše na spomladansko in zimsko pozebo**: bobovec, damasonski kosmač, kanadka, šampanjska reneta, goriško sevka ...

Med sorte, ki so **odpornejše na bolezn**i spadajo: kanadka, damasonski in boskopski kosmač, goriška sevka, krivopecelj, baumanova reneta, bobovec ...

Poznamo tudi sorte, ki so **manj zahtevne za rastle pogoje**: bobovec, krivopecelj, damasonski kosmač, kanadka in carjevič.

Zahtevnejšim sortam pa moramo posvečati nekoliko več pozornosti v oskrbi, te pa so: šampanjska reneta, ontario, mošancelj, lepocvetka, londonski peping in boskopski kosmač.

Sorte se ločijo med seboj tudi po privlačnosti (barvi in obliki plodov), po občutljivosti na odtise, po sočnosti in okusu, po sposobnosti skladiščenja in občutljivosti na skladiščne bolezni.

Veliko sadjarjev zanima tudi uporabnost posameznih sort. Tu igra pomembno vlogo vsebnost sladkorjev, kislin in njuno medsebojno razmerje, ki nam da harmonijo okusa. Pri izboru sort za nasad moramo upoštevati za kakšen namen želimo sorte uporabiti.

Nakup sadik

Najboljše je, če sadike naročimo pri priznanem drevesničarju (možnost reklamacije) dve leti pred predvidenim sajenjem. Takrat se namreč glede na naše zahteve lahko dogovorimo za zeleno oziroma ustrezno kombinacijo podlage in sorte. Istočasno pa smo si zagotovili kakovostne sadike.

Poskrbimo, da bodo sadike od nakupa do sajenja primerno shranjene (ne smejo se izsušiti). Plitvo jih zakopljimo na vrtu ali v vlažni mivki ali žagovini.

Sajenje

V drugi polovici novembra **po izkopu sadik** v drevesnici je najbolj primeren čas za sajenje. Koreninski sistem sadike se pri izkopu delno poškoduje, zato je priporočljivo takšno sadiko takoj posaditi. Korenine se tako že v jeseni delno obnovijo, vzpostavi se tudi dober stik med koreninami in tlemi. Te rastline so dobro preskrbljene z vodo in spomladi začnejo veliko bolje rasti.

Velikokrat je vreme pozno jeseni neugodno in sadik ne moremo pravočasno posaditi. Zato sajenje prestavimo na **februar ali marec** oziroma takoj, ko vremenske razmere to dopuščajo. V tem primeru poudarjamo:

- sajenja se lotimo čimprej ko je mogoče, dokler je še dobra izbira sadik v drevesnicah (če jih nismo že kupili),
- zgodnejše sajenje pripomore, da se sadike hitreje ukoreninijo in lažje prenašajo sušo,
- sajenje opravimo v suhem vremenu, ko zemlja ni več zmrznjena,
- pred sajenjem preverimo zdravstveno stanje sadik, s škarjami prerežemo korenine, ki morajo biti na prerezu bele in vlažne,

Še posebej poudarjamo, da vsako sadno drevo potrebuje svoj **življenjski prostor** (odvisno od podlage, sorte in gojitvene oblike). Okvirne sadilne razdalje za sajenje visokodebelnih sadnih dreves na vrtu ali v travniškem sadovnjaku so navedene pri opisu podlag, za podrobnejša navodila se posvetujte s strokovnjakom ali dodatno poučite.

Zaradi velikih sadilnih razdalj **sadimo ročno**, le v primeru večjega števila sadik si lahko delo olajšamo s strojnim izkopom jam. Jama naj bo globoka vsaj 0,5 metra in

široka vsaj 1 meter, pri izkopu damo vrhnjo, s hranili bogatejšo plast (ornico) debeline 20 centimetrov, na en kup in spodnjo plast (mrtvica) na drugi kup.

V kolikor sadimo le manjše število sadik na vrt, analize tal običajno ne delamo. Rastline, ki uspevajo na vrtu so nam pokazatelj kakšna so tla. V primeru zasaditve travniškega sadovnjaka pa **priporočamo analizo tal** in gnojenje na podlagi analize tal.

Način sajenja je prikazan na skici.

Zaščita sadik

Kjer se pojavlja voluhar in pri sadnih vrstah, ki teknejo voluharju, moramo saditi v pocinkano zaščitno mrežo. S tem bomo drevesa obvarovali v prvih letih.

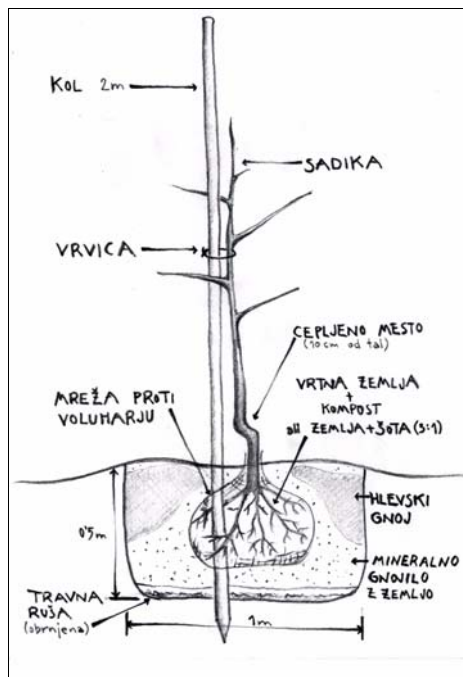
Za zaščito pred divjadjo ali domačimi živalmi pa za vsako sadiko posebej poskrbimo z 1,7 metra visoko plastično ali pocinkano mrežno zaščito, ki pa mora biti postavljena pred prvim snegom.

Članek je napisan v okviru izvajanja aktivnosti projekta Program pobude skupnosti INTERREG III A, sosedskega programa Slo-Hu-Cro 2004-2006 z naslovom: **Visokodebelni travniški sadovnjaki kot element ohranjanja biotske raznovrstnosti in estetske vrednosti krajine.**

KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto
Damijan VRTIN, univ.dipl.inž.agr.

Drevored hrušk v cvetenju (fotografija: Jani Gačnik)

Skica sajenja (skica: Jasmina Strugar)

Mlado drevo jablane spomladi (fotografija: Jani Gačnik)